

עלילתם לתרופה

מפרד"ס התורה ומשדה החסידות

בס"ד, ערב שב"ק פרשת מינימי (אבות א)
כ"ז ניסן תשפ"ה - שנה ל' גליון א'תסה

ד"ר	מו"ט	ה'תשפ"ה
22:12	21:54	20:37
21:29	21:13	19:59
21:26	21:10	19:53
21:43	21:31	20:14
20:14	20:54	19:45
22:11	21:57	20:39
21:43	21:22	20:11
22:12	21:52	20:40
21:49	21:32	20:17

מבדקין החדש: ראש חודש אייר ביום שני ושלטי
המולד: ביום ראשון בערב בשעה 20:30 ו-2 חלק

בסיוע קרן יקר למרדכי לע"נ הרה"ח ר' מרדכי ב"ר מאיר אריה ז"ל רייז וזוג מרת רחל פרומט ע"ה בת הגה"ח ר' אברהם עבי רומעלס זצ"ל

פלאות עדותיך

באיזה מקום מתו נדב ואביהוא - בחוץ או בפנים? / יידום אהרן - מתחילה בכה ואח"כ שחק/ הכלל רץ אחר ארונת לפי נשימותיה/ למה לא נמנה הנחש בין השרצים הטמאים?

ותצא אש מלפני ה' ותאכל אותם וימותו לפני ה' (ו, ב). ב'תורת כהנים' (כאן) נחלקו תנאי אודות מקום מיתתם: "רבי אליעזר אומר לא מתו אלא בחוץ, מקום שהלויים מותרין ליכנס לשם (-חוץ לאהל) מועד בעזרת ישראל וכו'. ביאור החפץ חיים שם אות לה', ש'אומר (להלן פסוק ה) 'ויקברו וישאום בכותנותם', אם כן למה נאמר 'וימותו לפני ה'?' - נגפן מלאך ודחפן לחוץ והוציאם - (ויקון שקבלו מכת מיתתן בפנים נאמר 'וימותו לפני ה' אבל לא מתו לגמרי עד שיצאו לחוץ). רבי עקיבא אומר, לא מתו אלא בפנים, ש'אומר 'וימותו לפני ה', אם כן למה נאמר 'ויקברו וישאום בכותנותם'? מלמד שהטילו חנית של ברזל וגררום והוציאום לחוץ". *

ויאמר משה אל אהרן הוא אשר דבר ה' לאמר בקרובי אקדש ועל פני כל העם אכבד וידום אהרן (ו, ג). הרמב"ן (כתב ב'תורה'): "וטעם 'ידום אהרן' - שיהיה בוכה בקול, ואז שחק. או כטעם 'ואל תדום בת עינך' (איכה ב, יח)".

וביאר ה'חתם סופר' בזה"ל: "נראה לענ"ד, אהרן חשב שמתו בחטאו, על כן בכה. אף על פי שהורו הלכה לפני רבם (ע"י רש"י) מכל מקום אין למשה לדקדק על קרוביו, כי כן אמרין (מגילה יד) ירמיה לא הקפיד על חולדה כיון שהיתה קרובתו של ירמיה, ועל כרחיך הבנים מתו בחטאו של אהרן, על כן בכה. ואמר לו משה רבינו ע"ה, לא כן הוא, אלא גזירה מן השמים שיתקדש משה בקרוביו, וימותו בהורותם בפני רבם כדי שיתכבד לפני כל העם ישראל וכו', ומיד כששמע אהרן כן יידום אהרן, ולא בכה עוד". *

ואת הארונת כי מעלת גרה היא וגו' (יא, ו). מצניו ב'מושב זקנים' לבעלי התוס' [לקמן בפרשת מצורע (טו, ח) בתוך הדברים לבאר למה רוק ושאר מעיינות הזב מטמאים אחר שפרשו מגופו, כתב להוכיח], "תדע דאפילו בהבל הפה יש בו ממשות הגוף, [שהרי] כשצדן ארונת - אם נושמת על הארץ או מרגישים הכלבים הרצים אחריה, ואם נושמת למעלה או לא יבחינו?". *

[ואגב יציין היאך מרגיש הכלב בשאר בעלי חיים, וכן מצניו ב'סוד היחוד' לרבי יהודה החסיד (אות ד): "אם איל וצבי ופרא ילכו ביערים, אף על פי שפסיעותיהם אינם נרשמים ויכריחם, הרי כלב של צייד יריח אחריו עד שיבוא אחריו"]. *

אלה הטמאים לכם בכל השרץ וגו' (יא, לא). רבינו בחיי (פסוק ל) מבאר: "הזכיר שמונה שרצים ואמר בהם 'אלה הטמאים לכם' והנחש אינו בכללם, ויש לתמוה בזה, כי ראוי היה בודאי שיהיה נחש טמא ומטמא, כי הוא שורש הטומאה והזוהמא כידוע מן הנחש הקדמון, ואם כן למה לא הכניסו הכתוב בכלל השרצים הטמאים". אבל הענין הוא מכללי דרכי התורה שכל נתיבותיה שלום, שלא רצתה לטמא הנחש במגמו, שאם כן היה אדם נמנע מלהרגו כדי שלא יטמא וכו' מפני שהן בריות מוקיות לבני אדם בארס שלהם, ויש בהם מחליאות ויש בהם ממיתות".

בספר 'גבול בנימין' (ח"ג דרוש א' לפי' בראשית) תמה עליו, "שהרי הצב המנוי בשמונה שרצים הוא מין נחש, והוא מוזק מאוד" וכו', וכתב לבאר: "על כן נראה לענ"ד כי הנה זה דרכו יתברך להיפרע מהרשעים או בעולם הזה או בעולם הבא, כי אין אדם לוקה בשני דיניו, ולכן להיות כי הנחש נתקלל בעשר קללות ונשא עונו, אינו מן הדין שגם במותו יטמא" וכו' (ע"ע ב'אוצר די חיים' אות כקו).
1. לפי זה לא נטמא האהל מועד, משא"כ לרבי עקיבא, ראה 'דעת זקנים' לבעה"ת ופירוש הסוד הארזון, ומהרש"א (יומא יט: ד"ה רגל) וצ"ח (פסחים צ). ועי' רמב"ן בפסוק ד.
2. ולכן יש על תיבת 'קרוב' (פסוק ד) שני טעמים (תלשא וגרשים), "מלמד שלא קרוב עליהם להילכ, אלא הטילו בניהם חזית של ברזל וגררום" וכו' (בעל הטורים).
3. בפי' רבי חיים פלטיאל (שם) הובא ענין זה, אבל להיפך, "כשצדן הארונת כשהיא נושמת לארץ אין מרגישין הכלבים הרצים אחריה, אבל כשהיא פונה למעלה ונושמת - אז יבחינו" (כנראה שנפל שם ט"ס).
4. בפירוש 'העמק דבר' (כאן) יל"ץ מזה שאין למדין מקי' לטמאות בעל חי, "אלא שייך בזה ק"ל, שהרי נחש אינו מטמא ושמונה שרצים מטמאים". ועי' בעירובין (ג) שאמר רבינא לדון ק"ל לטהר שרץ, "ומה נחש שממית ומרבה טומאה - טהור, שרץ שאין ממית ומרבה טומאה לא כל שכן? ולא היא, מעשה קוץ בעלמא קעבדי".

מעשה רב

"שיהא הכל נחת רוח אליך וזה עיקר בוויתנו"

העבירה באומרו: "ואיך אעשה הרעה הגדולה הזאת והטמאתי לאלקים", אלא שהיצר ניסה לדבר על לבו כי אין זו עבירה כלל, אף היתרים שונים ומשונים עלו במחשבתו, והוא לא ידע כדת מה לעשות.

אותיות מחכימות

ויאמר משה זה הדבר אשר לו ה' תעשו ויהא אליכם כבוד ה' (ט, ו).
1. ... על פי מ"כ ב'חובת הלבבות' (שער עבודת אלקים פ"ד) כי כל המעשים הם או מלוא או עבירה, ואין שום מעשה שיהיה קדוש, רק או הוא מעשה מלוא ואם לאו הוא עבירה. וכמו ששמעתי בשם הגדוק הקדוש מו"ר יעקב יצחק מלוצק זצלה"ס שהסביר עליו בזה, שלא להטות רק דבר מלוא, היינו שלא לעשות שום מעשה ולדבר שום דיבור ולחשוב מתקנה, כי אם כשיתבאר לו שגיגה מזה נחת רוח להבדיל ית"ץ. ואמר הקדוש ה"ל, דלם שגליתם להאלם ש'אם דברי מו"ר, אינו כעו"ט שיעלל מעבירה, שהרי אמר רז"ל (יומא פז:) "כל הסובר עבירה וטעם בזה, דלמא לו כסיתר". ואמנם כשמרגיל עולמו שלא לעשות רק מלוא, אזי הוא כעו"ט שלא ילדי עבירה ח"ו, ע"כ שמעתי ודפחתי. זה שאמר לם משה: "זה הדבר אשר לו ה' תעשו", ל"כ שאם אלם רולים לקדש עצמכם, אזי לא תעשו רק מה שאלם נסיתם, ואלו מלוא מפורשת וכו'. ועל ידי זה 'ויאמר אליכם כבוד ה' ויהי אליכם השקט' ש'כיתו יתבדק.
למתי יוסף

באותו רגע נבוך, נזכר הצדיק בקבלת טובה שקיבל על עצמו בשבת שקודם לכן, שלא לעשות שום פעולה שלא יעלה ממנה תענוג ונחת רוח לבוא יתברך שמו! ומנהמת לבו התחורר נודעק: "הלא בליל שבת שעברה, בטרם קידשתי על הדין, בכיתי לפני אבי שבשמים בבקשה שיעזרני לקיים קבלה זו, ואם כן אפוא, גם אם מותר הדבר, איזה נחת רוח יהיה לי יתברך ממעשה זה?" - - -

מיד נאזר בגבורה וינס ויצא החוצה, אז הוזה החוזה שלא היה מאומה. לא כפור ולא שלם, לא בית ולא פונדק, לא פיתוי ולא חמדה, אלא דמיון גרידא באחיות עיניים, כדי להעמידו בניסיון.

ויהי כאשר דרכו רגליו על מפתן הצדיק שאילו נסע, קיבלו הרבי באהבה רבה ובפנים מאירות באומרו: "ברוך הבא יוסף הצדיק!".

♦ הרה"ג ר' משה רויטמאן שליט"א
עפ"י: "שפת אמת" ברעזאן (פר' וישב); 'דברי יחזקאל' (פר' קדושים); 'עשר אורות' (מערכת לובלין אות כג)

"שהעולם אינם יכולים להגביה עצמם לעבודתו, ולכן הקב"ה ברחמיו שולח איזה חטא להצדיק כדי שיבוא גם הוא בקטנות, ואחר שהצדיק יתגבר להעלות את עצמו לקדושתו ויגביה גם את העולם עמו, וזהו: 'אשרי הדור אשר נשיא יחטא' (הוריות י); למען על ידי זה יתנשאו כל העולם עמו בחזירתו להגביה עצמו בקדושתו".

אלה הדברים שנאמרו על ידי הרה"ק הרבי ר' אלימלך מליזענסק זי"ע ב'נזעים אלימלך' (פר' ויהי, ובעין זה בכמה מקומות), ומבואר רבות במשנת החסידות, כי לפעמים נשלח היצר דווקא אל הצדיק הגדול והקדוש, לנסותו ולפתותו לעבור עבירה חלילה, כשהמטרה מן השמים היא, שמהדרכים והעצמות שישתמש בהן הצדיק להתגבר ולכבוש את היצר, ממנו ילמדו וכן יעשו, כל אחד בניסיונותיו שלו.

הוא אשר אירע גם לתלמידו וממשיך דרכו של הרבי ר' אלימלך, הלא הוא תרבי הקדוש מלובלין זי"ע - 'החווה' כפי שסיפר בעצמו לתלמידיו. ולמרות שאין לנו השגה בסוד קדושים, הובא הסיפור בפיהם ובפי כתבים של צדיקי החסידות, כי ממנו ניקח לעבוד את ה', ללמוד מאותה עצה עמוקה שעמדה לו לצדיק באותה שעה גורלית.

בחיותו בדרך אירע המעשה. לפי מסורת אהרן היה זה בימי חורפו כשנסע לחסות במחיצת המגיד הקדוש הרבי ר' בער ממעזריטש זי"ע, ולפי מסורת אחרת היה זה כשנסע להסתופף במחיצת רבו המובהק הרבי ר' אלימלך.

והימים ימי חורף סוערים, כפור נורא שרר בחוצות, ושלג כבד כיסה את עין הארץ. ויהי ברדת עליו הלילה, חש כי הכפור מצמית וחודר עד לשד העצמות, עד שאין בכוחו להמשיך בדרכו. פנה אפוא להתדפק על דלתותיו של פונדק אחד ששכן על אם הדרך. ומשפתחו לו והזמין אותו להיכנס, בא לפניו ניסיון קשה מאוד, והוא עמד בפני פיתוי נורא, כפי שאירע ליוסף הצדיק ע"ה.

ניסה אפוא הצדיק להתגבר ולהתחמק מן

יקר וגדולה למרדכי

לעילוי נשמת האי גברא יקרא רחמי ומוקיר רבני ותלמידיהו, סמוך וסעד שבורי ונדכאי לב בעין יפה ומתוך סבר פנים יפות, חלקו כביר בהקמת עולה של תורה וחסידות, ירא וחרד לדבר ה' ומתאבק בצל קדשם של רבוה"ק מבעלזא, הוא ניהו הרה"ח המופלג נודע לשם ותהלה מוה"ר ר' מרדכי ב"ר מאיר ארי' רייז ע"ה נלב"ע בשם טוב ובשיבה טובה ביום כ"ז ניסן תשס"א לפ"ק גליון ה"עלים לתרופה" מפ"ץ אור התורה והחסידות על פני רחבי הכל במשך כל ימות השנה לעילוי ולזכר נשמתו תהא נשמתו צרורה בצרור החיים מונצח על ידי בנו הנגיד החשוב והמפורסם לשם ותהילה הרה"ח ר' אברהם עבי חיים רייז שליט"א פטרון מערכת "עלים לתרופה" העולמית

אמרות טהורות

להתגבר על היצר הרע ולעשות רצונו ית"ש

בלי שום חשבונות על העבר

ויאמר משה אל אהרן קרב אל המזבח וגו' (ט. פס.) פירש"י (מיתור כהנים): "שהיה אהרן בוש וירא לגשת, אמר לו משה, למה אתה בוש, לך בבהרת".
איתא בשם האר"י (לְקוּפֵי תוֹרָה: כאן) שאמר לו: לך בחר ה' כך בשביל שהגך בוש ונכנע מפניו. והנה הו"ל אמרו (שם בתנ"ך), כי בשעה שאהרן נגש להקריב, נדמה לו השמן בדמות עגל על המזבח, ולכן היה מתבייש לגשת, עד שאמר לו משה קרב אל המזבח, "והוא דרך לאיש יהודי לדעת כי היצר הרע אדרי שמסיתו ומפריעו מעבודת ה', אם אינו שומע לו ומתגבר עליו לגשת אל הקדש, אז מעמיד נגדו כל העבירות והפגעים שלו, כדי שעל ידי זה ירפה את ידיו מעוונות טוב ומלתקרב לעבודתו יתברך בתורה ותפלה ומוצאות. ולא כן רצונו יתברך, אלא כמו שאמר לו משה לאהרן 'קרב אל המזבח' בלי שום חשבונות, ואחר כך יעשה תשובה על העבר".

בית אברהם להרה"ק ר"א מסלנימא זצ"ל (וי"ד בא' אייר (תרצ"ג))

מדה כנגד מדה – תתייחד הדיבור

אל אהרן כשכר על חטאיו

וידבר ה' אל אהרן לאמר. יין ושכר אל תשת וגו' (י. פס.) פירש"י (לעיל בסוף ג), שאהרן קיבל שכר על שתיקתו, שנתייחד עמו הדבור, שנאמר לו לבדו פרשת שתויי יין. ויש להבין למה ניתן לו דוקא שכר זה, שנתייחד עמו הדבור. וי"ל "לפי שדמימה זו הוא הוראה שאינו מתפעל בכל המאורעות שבגופות, ובדאי כולו שכלי כאחד מצבא המורם, כי מצד השכל אין האדם מתפעל מהם (עיי' ספר החינוך מצוה ע"ה), על כן דין להתיחד אליו הדבור בלא אמצעי, כי גם הוא נעשה רוחני כמשה – מצד דמימה זו".

התחכמות מביאה לירי אפיקורסות

כל חולק על גחון וכל חולק על ארבע וגו' אל תאכלום כי שקין הם (יא. פס.) הו"ו של 'גחון' – רבתי. ויתבאר בדרך רמז ע"פ

אמירה נעימה

ויאמר אל אהרן קח עגל בן בקר להטאת וגו' (ט. פס.) וברש"י ז"ל: "להודיע שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה על מעשה העגל שעשה". יש לדקדק מה צריך 'להודיע', ומה הלשון "על ידי עגל זה".

וי"ל ע"פ מה דאיתא בגמ' (סוטה לב): "מפני מה תיקנו תפלה בלחש, שלא לבייש שו"ת עוברי עבירה (המתוודים בתפלתם על עבירות שבידם, רש"י), שהרי לא חלק הכתוב מקום בין הטאת לעולה ו-1 לא קבע לשחיטת הטאת מקום בפני עצמו, שלא יבינו שהיא הטאת ומתבייש" והרואה יחשוב שהיא עולה (וכן מפורש בירושלמי יבמות פ"ה ה"ג). עוד מובאר שם בגמ' דבשעירת עבודה וזה לא חשו שיהיו כולם שהיא הטאת, אלא אדרבה, "נתייב וניכסם" – חילול עליו הכתוב שיתבייש שתהא לו לכפרה מעונש גדול כזה, עיי' בסוגיא.

וזהו שאמר לו משה: "קח לך עגל בן בקר להטאת", ולכאורה למה לא חש מלפרסם הדבר שהוא קרבן הטאת, ודרי בכך גורם שיתבייש אהרן כי אי אפשר היה לטעות כאן שהוא עולה, שהרי לא היה שם מקום עולה, ועל זה מתייב, דאדרבה: "להודיע" – לפרסם – שמכפר לו הקב"ה על ידי עגל זה – שהוא הטאת ע"י, ועל ידי זה יתכפר.

ויאמר משה זה חדיבך אשר צוה ה' תעשו וירא אליכם כבוד ה' (ט. פס.) כבר תמנהו המפרשים על כך שלא פירש הכתוב מהו החדיב אשר צוה ה'.

ונראה לפרש על פי מה שפירש"י על הפסוק (דברים א. כב): "ותקרבון אלי כל ראשי שבטים וקנינים ותאמרו הן הראנו וגו', אותה קריבה היתה הונגת, ילדים מכבדים את הוקנים ושלחום לפניהם, וקנים מכבדים את הראשים ללכת לפניהם, אבל כאן ותקרבון אלי כלכם – בערבוביא, ילדים דוחפין את הוקנים וקנים דוחפין את הראשים".

והנה הכתוב אומר (לוח' יט. לב): "והדרת פני זקן ויראת מואלק" – שהכבוד והמורא שאתה נוהג בוקן, אינו כבודו ומוראו, אלא כבוד ה' ומוראו. וזהו שאמר כאן משה רבינו לישראל, כי מתחילה כתוב (פסוק א): "ויחי ביום השמיני קרא משה לאהרן ולבניו ולקוני ישראל" – חלק כבוד

מה ששמעתי בשם הק' מהר"ש מבעלזא ז"ל ביאור הכתוב (דברים לב, ו): "עם נבל ולא חכם", בתרגום שם: "עמא דקבילו אורייתא ולא חכמו" – כי זאת היא מעלתם של ישראל, שמקבלים את התורה בלא חכמה, רק משום שהוא חוק המלך, כי אם האדם הולך בחכמות, אי אפשר לקיים התורה.

"והנה דרך היצר הוא, לפתות את בני אדם ללך בחקירה ובחכמות החיצוניות, ולומר שהכל הוא בדרך הטבע והכל הוא ע"י ארבע היסודות, ומראה לו לאדם בדרך חכמה רגלים וראויות לדבר שכן הוא, עד שר"ל נעשה אפיקורס גמור. ולזה האיש, מתחילה נדמה לו שאין עושה עבירה, רק אדרבה שהפך ללמוד ולהבין דבר על אמיתו, עד שהולך מעט מעט בחקירות ונוטה מדרך האמת".

וידוע בשם זקני הרה"ק מראשני ז"ל שאות גדולה מוכרזת על האות עם המילוי, ולכן אם תחשב: 'גחון' עם ה'י' רבתי מלא – ו"ו – יעלה בידך ע"י, שהוא בגמטריא: **חכמה**, וזה היה חסרונו של הנחש: "ערום מכל חית השדה", ובהתחכמות הולך לעבור על צונו קונו. ועל כן באה אזהרת הכתוב: "כל חולק על גחון" – שהולך בהתחכמות, כמו הנחש; "וכל חולק על ארבע" – שהולך הכל בארבע יסודות הטבע ואינו מאמין בהשגחה פרטית ה', "עד כל מרבה רגלים" – עד שמרבה להביא רגלים וראויות לדבריו, תדע נאמנה שאין זה דומה אלא "לכל השרץ השרץ על הארץ", שאין ניכר הליכותו ורחישתו, כך לא ירגיש האדם איך שנופל ע"י אפיקורסות ומינות רח"ל, ולכן: "אל תאכלום – כי שקין הם", רק: "תמים תהיה עם ה' אלוקך".

ולפיכך חצי התורה באותיות הוא ב"ו גחון, לרמז שהנקודה הפנימית והמרכזית של התורה הקדושה היא שלא ללך בחכמות ובחקירות, כאמור.

"אל תשקצו את נפשותיכם" – תפילותיכם

אל תשקצו את נפשותיכם (י. פס.) "הענין שעל ידי שאדם מדבר דברים בטלים אחר התפילה נעשה תפילתו מושקץ ח"ו. ותפילה נקרא 'נפש', וכמו שנאמר (ש"א ט. מ): 'ואשפוך את נפשי לפני ה'". וזהו שאמר: **אל תשקצו את נפשותיכם** – שתרשה שלא תשקץ ח"ו התפילה שנקרא נפש, להיטות שלא תדבר דברים בטלים אחר התפילה שאו ידיו מתחילה מושקץ ח"ו, וכאמור".

קול יעקב לבעל 'מלא הרוגים' ז"ע

והקדים את הוקנים. ואח"כ כתוב (פסוק ה): "ויקריבו כל העדה ויעמדו לפני ה'" – בערבוביא, שלא חלקו כבוד לוקנים ולראשים, לפיכך: "ויאמר משה זה חדיבך אשר צוה ה' תעשו" – לחלק כבוד לוקנים כי אין הכבוד שלהם, אלא: "וירא אליכם כבוד ה'", כי מורא רבך כמורא שמים, וכבוד זקני ישראל הוא כבוד ה'.

וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר אליהם. דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו וגו' (יא. פס.) ויש לדקדק, כי תבואת "לאמר אליהם" הן לכאורה שפת יתר. ויש על פי דברי רש"י על הפסוק "האלך וקראתי לך אשה מינית מן העבריות" (שמות ב. ו) – "מלמד שהחזירתי על מצריות הרבה לינק, ולא ינק, לפי שהיה עתיד לדבר עם השכינה".

והנה לעת"ל עתיד הקב"ה לדבר עם כל אחד ואחד מישראל, כמו"ל (ויאל ג. א) "ונבאו בניכם ובנותיכם", לכן צריכים הם להזהר ביותר שאת מכל מאכל מוטא, כי פה שאכל דבר טמא איך שייך שידבר עמו שכינה. והו שרמו הכתוב כאמור "לאמר אליהם" – הרי עתיד אני לדבר עמכם, לכן: "דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו" וגו' – שיהיו מואכלות אסורות.

דברו אל בני ישראל לאמר זאת החיה אשר תאכלו וגו' (יא. פס.) איתא במדרש (ויק"ד יג. ד): ואת החיה אשר תאכלו, החיה מטריפתה תאכלו ושאניה חיה מטריפתה לא תאכלו, הראהו הקב"ה למשה גלגלת של אש, ואמר לו: אם ניקב קרום של מוח אפילו כל שהוא טרפה, יע"ש. ויש להבין למה הוצרך להראותו גלגולת של אש דוקא.

ונראה, כי ידוע שהאש מגרש אדם של נחש (עיי' ירושלמי תרומות פ"ה ה"ג ותוספתא שם פ"ה ה"א; עיי' חולין נג. וראה עיקרות דבש היא דרש"י). והנה, אם יבוא איזה מין ויטען שכל אסורי טריפות הם מפני שאניה חיה, ומוזיקה לאדם על ידי שהוטל בה וזהמת הנחש מעין הדעת וזכמ"ש בספר 'פני אריה' בשם ספ"ק, דמחא מעמא נאסרו כל דברים הטמאים, מפני שהוטל בהם וזהמת הנחש, יע"ש, ויאמר אדם שגם המריפה אסורה מטעם זה, ואם כן תועיל לזה העצה שיצלוה באש, שמגרש אדם של נחש, לזה "הראוהו הקב"ה למשה גלגולת של אש", ואפילו הכי אם ניקב כל שהוא טריפה.

תכלת מרדכי

יתרון דעת

בסוד המנהג לנקב החלות במפתח (ג)

לקט טעמים מופלאים על מנהג ישראל לנקב החלות במפתח לקראת שבת שאחר חג הפסח

טעם על המנהג לרשום את החלות במפתחות, כי איתא (תענית ב): "שלשה מפתחות בידו של הקב"ה... של חיה ושל גשמים ושל תחית המתים", לכאורה יש לדקדק מה הלשון 'בידו', אך ישראל נקרא בשם ידו, כאמור (רש"י בראשית א. כו) הכל נברא במאמר והאדם יציר כפיו, וכן אמרו חז"ל (תבואות ה.) על הפסוק "ומעשה ידיו מגיד הרקיע (תהלים יט. ב) – אלו הצדיקים". וזהו שאמרו: "ג' מפתחות בידו של הקב"ה, שיש כח בתפלתם של הצדיקים להתפלל להשי"ת עבור ג' דברים הללו, של חיה ושל גשמים ושל תחית המתים, היינו, על בני חיי ומוזנא, שאם חלילה נזר להיפך הם בתפלתם מהפכים וכו'... וזה הטעם שעושים רשומים במפתחות, משל למלך שיש לו בתים מלאים כל טוב מכל המלך, אינו מוסר המפתחות רק ביד אוהבו וביד קרובו, כן נמסרו ג' מפתחות הללו לבני ישראל עם קרובו וכו'... וזה שנרמז ברשימת המפתחות, כי אחרי יציאת מצרים נמסרו להם המפתחות לפתוח שערי רחמינו לעמו ישראל, וזה שנרשם על החלות דייקא, כי פסח היה רק מעצמותו יתברך, ומטעם זה צוה לאכול מצה, מיכלא דאסוותא, שהיה הכח בדינו אשר גם החמץ היה בלי שאור וכו', ואחר וספיקו החיות פס"ח ומצו"ת, תריץ שמחן דהחג באכילתם, יהיו המפתחות בדינו לכל הטוב. אכ"י".

גדולת מרדכי להרה"ק ר' מרדכי מאלק זצ"ל (ח"ג) לשבת גאולה, יע"ש עוד טעמים)

טעם נכון על רשימת המפתח, שהוא לרמז על מפתח הגאולה שנפתח בהגאולה השרשית שהוא גאולת מצרים שהוא ג"כ התחלת הפתיחה דגלויות אחרות אשר הם רק כמסתעפים מן הגלות השרשית דמצרים, כנודע, ולכן הראשי תיבות וספיקו החיות פס"ח ומצו"ת, תריץ שמחן דהחג הזה, המה איתון מפת"ח, והאיתון האמצעי שלם (ס"צ"ו) גימטריא ד' פעמים גאל"ה (=156), לרמז על ככה אשר המפתח דגאולת מצרים הוא ג"כ מפתח לכל הגאולות (מד' מלכות) עד הגאולה בתראה, בב"א.

צני לצדיק להרה"ק מבלאזוב זצ"ל (מועדים ח"א בהשמות לחודש ניסן, יע"ש עוד טעמים)

מנהג ישראל תורה הוא, שנוהגין שאחר הפסח מנקדים את הלחם משנה שעושים לכבוד שבת הראשון שהוא אחר הפסח במפתח, ועיין בספ"ק 'אוהב ישראל' כמה טעמים נפלאים על זה, ואענה גם אני חלקי, דהנה כתב בספ"ק 'צני לצדיק' במאמרי חודש ניסן מאמר ו', ועיי"ש באריכות דרושי חז"ל הנפלאים, והנצרך לענינו, שכתב החילוק בנקודות בין חמץ למצה, שחמץ המים בציר", ואותיות צרי"מ מים הוא מצר"ם, ומצה המים בביקוד פת"ח; ואותיות פת"ח ה' הוא מפת"ח, והוא בחודש ניסן מפתח הגאולה, ולכן נאסר בפסח החמץ כיון שאז יצאנו ממצר"ם, ומצוה לאכול מצה שהוא מפתח הגאולה. עכ"ל.

ויש לפרש בדבריו מה שכתב דפת"ח מ' הוא מפת"ח הגאולה, על פי מש"כ בספר 'סוב הארץ' (להמקובל הדפוס הגה"ק רבי נתן שפירא זצ"ל, דף ל"ו), בשם האר"י ז"ל, בעת יציאת מצרים פתח הקב"ה סוף המים של 'לפריה המשדה' (ישעי' ט. ו) ואז יצאו ממצרים, אבל לעתיד לבוא בגאולה העתידה במורה ניסן מפתח הגאולה, ולכן נאסר בפסח החמץ כיון שאז יצאנו ממצר"ם, ומצוה לאכול מצה שהוא מפתח הגאולה. עכ"ל.

וזה ענין פת"ח מ' שהוא מפתח הגאולה, שעי' פתיחת המים"ש בלפריה המשדה" היתה גאולת מצרים ותהיה הגאולה העתידה ב"ב. וזה הוא הטעם למנהג ישראל, שמוקדים הלחם אחר הפסח במפתח, להורות שאחר שקיימו מצות אכילת מצה שהוא מפת"ח הגאולה ועשינו רצונו יתברך, יפתח ה' את אוצרו הטוב מן השמים, ויפת"ח המים ויהיו שני דלתות ויציאו מעבדות לחירות. אלא דלפי זה יקשה למה מנקדים הלחם חמץ שהוא מורה על היפך הגאולה כנ"ל. ונראה לתרץ על פי מה שכתב בזה"ק פ' תצוה דף קפ"ע"א וזה"ל וכו'... ולכן בשבת שאחר הפסח שאז יום הראשון שמצוה לבצוע על לחם משנה ויכול להיות חמץ, מנקדים את הלחם חמץ במפתח, לרמז שאף שזה הלחם הוא חמץ, אעפ"כ לא יזיק לנו כיון שכבר אכלנו המצה שהוא מפת"ח הגאולה, וזה יפתח לנו אוצרות הגאולה בב"א.

אור מלא להרה"ק מקאסאן זצ"ל (דף ע: יע"ש)

וזה נראה לי הטעם שנוקדים החלות בשב"ק אחר הפסח במפתח, ואמרו רמזים על זה שיפתחו השערים שנפתחו להם בליל של פסח ואח"י נסתמו מטעם שלא היה מאתערוותא דלתתא, לכן מנקדים במפתח כדי שיפתחו ע"י הספירה. ולענ"ד הטעם בהיפך, שהוא, סוגרין במפתח מטעם שאכלו מיכלא דאסוותא ותרפאו, כדברי הוזה"ק (תצוה דף קפ"ה), ולכן בבוא שב"ק שמצותו באכילת לחם חמץ סוגרין אותו במפתח שלא יחזור לרע עוד ח"ו שלא יצטרכו עוד לסמך הרפואה, רק שישארו בריא אולם כמו שצריך להיות באמת וכו'.

קול נפתלי להגה"צ רבי נפתלי גאלדברג זצ"ל אב"ד שעלץ, (כד מרן מהר"ש מבעלזא ז"ע) (דף לא: עע"ש)

יומא דנשמתא

הרה"ק רבי ישעיה מקערעסטיר זי"ע מאה שנה להסתלקותו ביום ג' אייר תרפ"ה

מאה שנה ימלאו עתה מאז הסתלקותו של צדיק נושעות ומפלא פלאות, הרה"ק רבי ישעיה שטיינער זי"ע, הנועד בכל אפסי ארץ בשם "רבי ישעיה מקערעסטירער", אשר פעל ישועות ורפואות בקרב ישראל, בעומדו להתפלל עליהם בעת צר, ולהחיות עם רב בגדול חסדיו ורוב צדקותיו. לפנינו מקצת מן המקצת ורק ראשי פרקים מסדר תולדותיו והליכותיו של אותו צדיק יסוד עולם ודרכי חייו עלי אדמות, מאשר שאבנו בעיקר מתוך ספר 'מופת הדור' (ניו יארק תשע"א).

חזון ישעיהו:

הרה"ק רבי ישעיה זי"ע נולד בשנת תרי"א, בעיר זבארוב במדינת אוגאנאר, להורים הממיים ראי' ה' רבי משה שטיינער זי"ל וזוגתו מרת הענטשא מרים ע"ה.

במלאות לו ג' שנים, נתייתם מאביו ושלבי"ע ביום י"ג אלול תרי"ד, בהיותו בן מ"ד שנה, ואמו הצדיקת המשיכה לחנכו לתורה ויראת שמים. בתקופת כניסתו לעול התורה והמצות, לקחתו אמו והביאתו אל קרוב משפחתו הרה"ק רבי צבי הירש מליסקא זי"ע בעל 'אד פרי תבואה', על מנת שישים עין השגחתו ויתעלה במעון קדשו מעלה מעלה.

ואכן הרה"ק מליסקא, שראה והכיר כי נשמה גבוהה שוכנת בקרב הניער, הכניסו לביתו וישת עליו עינו וגידלו כבן כאשר פתח לפניו כל מועינות חכמות. לימים מינוהו למשמש ונאמן ביתו, ועל ידי שימוש תלמידי חכמים זה באופן נעלה וזה רבינו ישעיה ליצוק מים על ידיו במסירות ונאמנות במשך י"א שנה, חקר אחרי הליכות רבו הק', וקיבל ממנו מלוא חפנים קדושה וטהרה.

רבינו כשלעצמו לא עשה שום עסק מקיורבו אל רבו הק' רק החזיק את עצמו כמשמש פשוט, וכפי שחתם שמו כל ימיו, גם לאחר שכבר כיהן כרבי לאלפי ישראל ושמו הלך לפניו בכל הארץ: "הק' ישעיה בן מ"ה משה זי"ל שהי' משמש בקודש אצל הרב הצדיק מליסקא זי"ע".

בחינוך עת דודים נשא את הרבנית הצדיקת מרת שרה ע"ה בת הרבני התורני רבי יצחק יונה וויינשטאק זי"ל ממאד, שהיה מפורסם בכל חסיבה חסיד ותיק ומכניס אורחים גדול.

אחרי הסתלקות רבו הק' מליסקא זי"ע (ביום י"ד מניא תרל"ד) הסמיכוהו רבים מצדיקי הדור - ביניהם הרה"ק ה'דברי חיים מצאנז זי"ע והרה"ק רבי מרדכי מנדבורנא זי"ע - להמשיך דרך רבו הרה"ק מליסקא ולהנהיג את צאן מרעותיו. הרה"ק מנדבורנא יאף התבטא נשגבות: "ידי גמרא זאגט (סנהדרין פט) 'כל הכובש נבואות' [וכו'], לא עלינו ולא עליכם, מרדכי דארץ נישט כובש נבואות זיין, זאלסט וויסן אז מען האט אויסגערופן אין הימל אז ישעיה וועט ממלא מקומו זיין דעם ליסקער" [מרדכי אינו צריך להיות כובש נבואות] כי בשמים הכריזו שישעיה ימלא מקומו של הרה"ק מליסקא [ימי באר ישעיהו, עמ' 12].

אז עבר רבינו להתיישב בעיר הסמוכה באדרא-קערעסטיר ומשם יצא טבע בעולם. אלפים נהרו אליו להתמסר לאורו, ביניהם רבנים גדולים, שדבקו אליו בכל ימי לבם ונפשם. בכל שבת ומועד היה חצר קדשו הומה בהמון חסידים ואנשי מעשה שבאו לפנותו בצל, ובשעת ימי המעשה השכימו רבים לפתחו, להשיח לטוים מצוקת לבבם, לדרוש בעצת איש האלקים ולקבל ברכת קדשו, אשר רבים נישעו למעלה מדרך הטבע.

מי באר ישעיהו:

גדולי וצדיקי הדור העידו עליו גדולות, שמתואר פניו ניכר שלא טעם טעם חטא. כמו כן מסופר שרבו הק' מליסקא זי"ע, שהכירו מנעוריו כאמור, העיד עליו שהוא משומר מן החטא, והתבטא בלשון קדשו: "פאר מיין ישעיה האב איך קיין מורא!". כן מפורסם מה שהעיד עליו הרה"ק מצאנז זי"ע שהוא נטר הברית.

על מדת ענותנותו מסופר שלא התנהג כלל בהליכות וגינותו רבנות ואדמוניות, ורק הסתיר למאז עסקו וגדלותו בתורה במסוה של פשטות. גם בעת עריכת השלחן לא אמר דברי תורה משל עצמו, רק הקריא מתוך ספרי החסידות. כן הסתיר את מדרגותיו מעיני כל, ועבודתו היתה בתכלית הפשטות, לא הגביה קולו בתפלתו ולא התנועע מאומה, ואף לא ידד לפני התיבה, כדרך שאר צדיקי החסידות.

גדול בטחונו היה להפליא, מעולם לא דאג אדגת מחור, ואף שהוצאות ביתו היו מרובות עד מאוד, לספק אוכל למאות אנשים, טבט תמיד בהקב"ה שישלח לו די מחסור. ואכן מגדול בטחונו המשיך תמיד השפעות למעלה מדרך הטבע, ועין בעין ראו איך שהקב"ה ממלא לו כל מחסורו, בעת ובשעה שהוא צריך לו.

נפלאות יסופר אודות רוח הקודש ששרתה בבית מדרשו, אשר היה נראה בחוש אצל כל דופקי שעריו איך שענינו משוטטות בכל וצופות למרחוק, וגם ידוע כמה סיפורים איך

המדרגה הגדולה ביותר בה נשכח הרה"ק - ר' משה ברוך ז"ל ישיב ב'מנחם ברוך' שייך ע"ה ת.ב.צ.ב.ה.

בתוספת רווח, וחזן זה הלא אמרת כי ביער ישנם הרבה אילנות הראויים לעצי חסקה, הרי גם מזה תרוויח כסף רב. והאציל את ברכת קדשו שיצליח במעשי ידיו, והלכו להם לדרכם.

בחזרתם למקומם התחילו בעבודת כריתת האילנות, וכאשר גמרו מלאכתם מצאו מאה וחמישים קרשים, לא פחות ולא יותר, הראויים לבניית ספינות, בדיוק כפי המספר שאמר להם רבינו, ושאר אילנות מכרו עבור חסקה, וגם מזה הרוויחו כסף רב ויהי לנס.

בין הרבנים הגאונים והצדיקים שהשכימו לפתחו נמנה גם הגאון רבי שמעון גרינפעלד זצ"ל אב"ד סעמינאל - בעל 'שו"ת מהרש"ג', אשר היסב כמה פעמים בסעודת מלוח דמלכא של רבינו.

כאשר שאלוהו מקורביו לפשר נסיעותיו לקערעסטיר, כיון ששמו של רבינו לא התפרסם כגדול בתורה. ענה להם המהרש"ג: "איום האט שוין ישעיה הנביא וגמאנט פאר א רבי!" וכך הסביר מההרש"ג את דבריו: ישעיה הנביא אמר (ישעי נח, טו) אל בני ישראל בשם ה': "הלוא פרס לרעב לחמד, ועניים מרודים תביא בית, כי תראה ערס וכסיתו", ומי שמקיים כל זאת, מתקיים בו המשך הפסוק: "אז יבקע כשחר אורח והלך לפניך צדק, אז תקרא וה' יענה, תשוע ויאמר הנני". הרי כל ישעיה הנביא כבר הסמיק את רבי ישעיה על להיות רבי ופועל ישועות (מופת הדור, עמ' קעב-קעג).

יבא ישעיהו:

בערוב ימיו, בשנת תרפ"ב, נפטרה מחברתו הטהורה הרבנית מרת שרה ע"ה, וטרם פטירתה קראה לבנה הרה"ק רבי אברהם ל' זי"ע וביקשה ממנו שישתדל שאביו הצדיק ישא אשה אחרת לאחר פטירתה כדי שתהיה לו לעוז בפעולותיו החבריות ולא יצטרך להיעזר באחרים. ואכן לימים נשא רבינו בזיוו"ש את האלמנה הרבנית מרת שרה ע"ה בת הג"ר משה שמעון הלוי ראטה זצ"ל אביד ידורע, וזכתה להיות עזרתו בקודש רק שנה ומחצה בלבד.¹

לאחר חן הפסח בשנת תרפ"ה התכונן רבינו לנסוע לצאנז, לקראת יומא דהילולא של הרה"ק ה'דברי חיים זי"ע ביום כ"ה ניסן, אך לפתע נחלש מאוד, והמקורבים ניסו למנוע ממנו נסיעה זו, או לפחות שישע ברכבת מהירה. אך רבינו סירב גם לזה, משום שלא רצה להוסיף ולהרבות בהוצאות הדרך, מאחר שכל כספו היה מוקדש לצדקה.

כשחזר מצאנז נחלש מאוד, ואז החל להתכונן להחזרת נשמות הטוהרה ליצורה, כשבין השאר אף דאג שיבשלו מזון הרבה לקחת המלוים שיתאספו בהלויות, כמסופר שנאשר הרגיש שהגיעה עתו ליפרד מעלמא הדין, קרא לאחד המקורבים הממונה על בית התבשיל ולחש לו באזנו: עוד מעט תהיה כאן לוי, ומסתמא יגיעו לכאן יהודים רבים ממרחקים, על כן שים נא על האש סירים גדולים מלאים 'קרומפיר' (תפוחי אדמה) עם הרבה שומן, כדי שיהיה לאורחים במה לסעוד את לבם.

רבינו לא הסתפק בזה, היות ועדיין חשש שגמ' יהיו המקורבים שרודים באבנים ולבם בל יאה עמם לטפל בחלוקת המאכלים כראוי, על כן שלח לקרוא לאשה אחת שנארכה לישועה, והבטיח לה שאם תדאג ותטפל בשעת ההלויה בחלוקת המאכלים לאורחים, הוא מבטיח לה כי תיפקד בדבר ישועה ורחמים, דבר שהזכירה עצמה בפניו.

בגדול אמונתה בהבטחת הצדיק עמדה האשה בבית התבשיל במשך יום ההלויה והכריזה בקול: יהודים יקרים, רחמו נא עלי, ובואו ליקח מידי דמכלא, כי הנני נצרכת לישועה, והרבי הבטיחתי כי אם תבואו לאכול - אני נושעת...

יום לפני פטירתו חזה לנגד עיניו שבת באמורו "שבת היום!" וביום שני באשמורת הבוקר ג' אייר, לספירת נצח שבתפארת, עלתה נשמתו בסערה השמימה מתוך זבדיקות ויחודים עילאים. ציון קדשו במעלה ההר בבית החיים בקערעסטיר נעשה עד מהרה לאבן שואבת ולתל תלפיות לרבבות אחב"י מאז ועד עצם היום הזה.

רבינו סבל מאוד מצער גידול בנים, ומשנים עשרה צאצאיו לא האריכו ימים רק ארבעה, ואלו הם: בנו יחידו וממלא מקומו לפי צוואתו הרה"ק רבי אברהם זי"ע, ובנותיו הצדקניות, הרבנית ברקה פיגא ע"ה אשת הגה"צ רבי ראובן חיים קליין זצ"ל אביד סינא - במו"ס 'מטה ראובן', הרבנית רחל ע"ה אשת הגה"צ רבי ישראל אברהם אלטר לאנדא זצ"ל אביד עדעלין - בעל מח"ס 'בית ישראל', והרבנית קריינטשא ע"ה אשת הגה"צ רבי שמואל גרויס זצ"ל אביד קראלי - בעל מח"ס 'עלה שמואל'.

זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן

1. אחר פטירת רבינו, נשארה לגור בקערעסטיר, והקדישו עבורה חדר מיוחד בבית, שם התגוררה עד עת פטירתה ב"ז מרחשון תרצ"ג, ומנ"כ סמוך לאהל רבינו.
2. הרה"ק רבי אברהם נסע לאחר פטירת אביו הק' למארינבאד אל ההנהגה. כ"ק מן מהר"ד זי"ע בכדי לקבל הימנו סמיכה לקבלת עול ההנהגה.

לאבנו הלב לא זכה רבי אברהם ל'על הארץ ימים', נסיתלק בדמ"י ימיו, ביום ח"י אדר שנת תרפ"ז, וחתנו הרה"ק רבי מאיר יוסף רובין ה"ד מילא את מקומו אחריו עד לפירוש השואה.

מאת: הרה"ח ר' ישכר בעריש ווייס שליט"א

גם חזון וגם הקהל, וכן בבית - מקדישים 2 רגעים בין ברכה לברכה - לעניית "אמן" כהלכה !

עלי הדף

מסכת מכות: בענין "שלוש טעיות עתיד שרו של רומי לטעות"
אמרו ריש לקיש שלש טעיות עתיד שרו של רומי לטעות, דכתיב (ישעי' סג, א) "מי זה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה", טועה שאינה קולטת אלא בצר והוא גולה לבצרה, טועה שאינה קולטת אלא שוגג והוא מזיד היה, טועה שאינה קולטת אלא אדם והוא מלאך הוא" (יב, א), וברשי: "שרו של רומי - שמאל שיברח לבצרה, שבתחלה יפרע ממנו כשליש הקץ להחרוץ כדכתיב (שם כד, כא) "יפקדוהו על צבא המרום במרום", ואחר כך על מלכי האדמה על האדמה". מאמר זה הוא המקור למה שייסד הפייטן ר' שמעון הזקן בן ר' יצחק, דודו של רש"י (רש"י מוכיח במס' שבת פה: ד"ה בנטיה), בזמרו "ברוך ה' יום יום" (נהג לאמרו בתפוצות ישראל שבעדות צפרא דשבתא או בסעודה שלישית): "בבואו מאדום חמוץ בגדים, זכח לו בבצרה וטבח לו בבוגדים וגו', ראותו כי כן אדומי העוצר, יחשוב לו בבצרה תקלות בצצר, ומלאך כאדם בתוכה יצצר, ומזיד כשוגג במקלט יצצר, אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נוצר".

ידוע מה שכתוב בישעיה משה (פר' וזאת הברכה) אודות זמר זה, וז"ל: "ומן האמור פירשתי בזמירות של שבת קודש (כאשר קבלה בידני שהזמירות שנתפשוטו בישראל נאמרו ברוח הקודש): "ראותו כי כן אדומי העוצר יחשוב לו בבצרה וגו', אהבו את ה' כל חסידיו אמונים נוצר, והוא מיוסד על מאמר חכמים ז"ל 'ג' טעות עתיד שרו של אדום לטעות' כר', אבל יש להבין לענין מה יסדו זה בזמירות, וגם מה ענין הסמיכות לזה 'אהבו את ה' כל חסידיו וכו', והנראה לומר, כי יש להבין, מאחר שאנו מזמרים לו מדי שבת בשבתנו, והשטן הוא יצר הרע עומד ושושעו, באיזה אופן יתקיים מאמר חז"ל שעתיד הוא לטעות (הלא גם הוא שומע את הדברים, וכבר נבחר לו הדבר לאמיתו, והוא יטעה), ועל כרחך צריך לומר, על דרך שכתב האנון, כי בשעת מתן תורה היה סיבה לשלחו לכל יום שם... כמו כן אני אומר, כי בעת שישראל מזמרים 'יחשוב לו בבצרה' כו', הנה סיבה מאת הש"ת לשלח את השטן היצר הרע לכל ישימנו זאת, למען ילכו מאמרם ז"ל כי עתיד לטעות, וידוע מה שפירש מהר"ש אלגאזי מקרא שכתוב (משלי ד, ג) 'מכל משמר נצור לבך כי ממנו תוצאת חיים', ענינו, 'מכל מאסר של יצר הרע יצור לבך', שלא תהא הלב במאסר יצר הרע, כי 'ממנו' מהלב 'תוצאת חיים', פירושו, אהבה ויראה ודבקות בה' מקור החיים (ראה יצחק אהבה) על שיר השירים (ד, יד): 'שמעתי בקול מורי קדושים אשר בארץ המה', בפסוק 'מכל משמר נצור לבך וכו', כי 'משמר' הוא שם לסוהר, כענין (בראשית מ, ג) 'ותן אתם במשמר', אמר כי הלב הזה מטבעו לכסוף אלא הטוב והישר, אם לא יעיקוהו היצר והאספסוף אל ממכרותיו, לא יצא אמר 'מכל משמר', מכאן מני מאסר, 'נצור לבך', ומכל דבר עבירה קלה או חמורה, כי אם ישאר בבחינתו ורושתו - 'ממנו תוצאת חיים', הוא מעצמו יעלה מעלה בית אל... והיינו, כי בעת שאין האדם נשעל בידי יצר הרע, ההיותו עולה מעצמו במעלות הקדושה, וזוכה ל'אהבה ויראה ודבקות בה' מקום החיים', וה'ישמח משה' בא ללמדנו, כי בזמן אמירת זמר זה, שבו הקב"ה שולח את השטן מאמנו, הוא זמן שאנו שבו נוכח ממלאך לעלות במעלות הקדושה כראוי. ומסיים הישעיה משה: "זה שייסדו בזמירות מאמר חז"ל 'ראותו כי כן אדומי העוצר יחשוב לו בבצרה' וכו', ובודאי בשעה שזמרים אותו, סיבה מאת ה' לשלוח את השטן הוא היצר הרע, וכיון שהוא איננו אז בראי שעה, הנה היותו העונה: 'אהבו את ה' כל חסידיו', זה הוסר המונע והמעכב, כי 'אמונים נוצר', כלומר, מה שישאל מאמינים, 'נוצר' ה' שיתקיים כמאמר חז"ל, והיינו על כרחך בשלוח את היצר הרע באותו שעה, לכן אתה 'אהבו ה' כאמור, וזה שייסדו אותו בזמירות והבה, וזה ענין נפלא כפי ד"ר".

ובעומק הדבר, שנחשב השטן כהורג את הנפש, ושחיתותו לעתיד לבא (ראה סוכה ב). תהיה מדין גואל הדם, והקב"ה כביכול נחשב בעבורו כגואל הדם, מן הנכון להביא דברי האור החיים' הק' על הפסוקים בפר' שופטים (דברים יט, יא-יב): "וכי יהיה איש שונא לרעהו וארבו לו וקם עליו והכהו נפש ומת וגו' ונס אל אחת הערים האל. ושלחו קני עירו ולקחו אתו משם ותנו אתו ביד גואל הדם ומת וגו'", וז"ל: "פרשה זו ורומזת מה שאמרו בגמרא מכות, 'שלשה טעיות עתיד שרו של אדום לטעות לעתיד לבא', ואחד מהם הוא יצר הרע מקלט קולטות ההורג בשוגג והוא מזיד, וידוע כי שרו של אדום הוא ס"מ הוא שנוא יצר הרע, ועליו העיד הכתוב כאן ואמר 'כי יהיה איש שונא', כי אין שונא לאדם כיצרו הרע, והוא מקור השנאה. 'לרעהו', כי הוא מוראה ריעות לכל, כי לטובתם מניעם, והוא שונא לו ומבקש רעתו בדרך אהבה ורעות, 'וארבו' - שאורב לו להחטיו, כי יש לו לדעת שעבירה ראשונה שעושה האדם אינו עושה אלא כשוגג, ובזה מוצא היצר שער ליכנס לפשע... גם מסביר לו פנים על מעשה הרע ואומר לרע טוב, ואין לו אורב גדול מזה, ובזה מתגבר עליו, והוא אומר 'קם עליו', משא"ל קדם לכן, שהיה כחוט השנייה... ועל ידי החטא יתגבר ויקום עליו. ואומר 'והכהו נפש', כאן העיר שהוא מדבר על ס"מ, ולזה אמר 'והכהו נפש', פירושו, שחובל בנפשו כי על ידי החטא תמות הנפש (בגלל כך נחשב הס"מ רוצח, כי מחמת החטא גרם לפגם ומיתת נפש האיש הישראלי), 'ונס אל אחת', פירושו אם ינוס אל אחת 'הערים האל' לבצר פירושו, שהיא מעיר המקלט, 'ושלחו קני עירו', הם בית דין של מעלה, שהיא עיר של השם של אדום, 'ולקחו אתו', ועל פי המשפט יתנוהו 'כדי גואל הדם' הוא אבינו שבשמים (וירשחו את היצר הרע מדין קרוב וגואל הדם)..."

- ראה שם שהביא מספר זרע יצחק' על המשניות (מכות פ"ג מ"ט) בשם "הגאון הגדול מוהר"ר יעקב מולגין אביו של הגאון המפורסם מוהר"ר העשיל ז"ל", שבשעת מתן תורה סיבב הקב"ה שחשטן אל יהיה שם במעמד הר סיני, שלא יקטר על בני ישראל מה שקבלו את התורה. ויש.
- לכאורה צ"ל מהר"ש אלקבץ, כי הדברים נמצאים בספרו 'אילת אהבים' על שיר השירים, כ"ל. ראה ישעיה משה המבורך (אדר"ב תשע"ו) בהערות ידשו משה את יב.

עלי אורה

הלכות שונות בברכת "ברוך שפטרני"

א. מי שיש לו בנים תאומים - אי מברך על כל אחד בפני עצמו או יכלול בברכה אחת? כתבו הפוסקים שיברך על כל אחד בפני עצמו (ע"י תשרי להורות נתן ח"ח ע"י יב' והלכותי שלמה על תפלה כ"כ סי' ס"ה) דלא כאומרים שיברך על שניהם בלשון רבים "ברוך שפטרני מעונשם של אלו", דמשנה ממשטב שטבעו חז"ל, אפילו אם מברך בלי שם ומלכות, ע"י. גם בשבת הלוי (ח"ח סי' כח) כתב שיברך לכל אחד בפניו, ואפילו אלא דס"ל דבמילת תאומים מברך ברכה אחת (ע"י יו"ד סי' רסה סי' ה) יש לחלק בין ברכת המצוה לברכת השנה. וענינו, שיכול לעשות סעודת בר מצוה אחת לשניהם יחד ויגידו דרשתם כל אחד לחוד בהפסק שיר וקול תודה.

ב. מי שאיננו ילד מקטנותו, כשנעשה בר מצוה האם מברך "ברוך שפטרני"? תשובה: מסתבר שאינו מברך, כיון שאין עליו חיוב לחנכו יותר משאר אנשים, וא"כ לא שייך לומר "שפטרני מעונשיו". וכ"כ גם בשו"ת משנה הלכות (ח"ג סי' כח), ואפילו אלו שנהגו לברך - יברך בלי שם ומלכות (ע"י סי' רכה סי' ברמ"א). והוסיף עוד טעם, דאם מברך, יאמרו הוראים שזה בנו ממש ויחזיקו אותו לבנו ממש, וע"י י"ז יכול לבוא אח"כ לזר אסור עריות, שישתכח ממנו משפחתו כלל, ע"י. ברם ע"י בשו"ת בצל החכמה (ח"ה סי' ה) דיש לברך בלי שם ומלכות, ע"י. וראיתי עוד טעם דקדק"ל (ח"ח סי' רצ סעי' יט-טז), דאפטרופוסים עושים לקטנים לולב סוכה וציצית וכו' כדי לחנכו, דעומד במקום אב, ח"י המאמץ היו באפטרופוס, ויכול לברך בלי שו"מ. ולכא"פ אם יש לו עדיו אב אמיתי, מברך האב האמיתי. וי"לע לעמשה אם אינו יודע איפה בנו נמצא, וצ"ע.

ג. מי שהוא יתום מאב ל"ע, האם זקנו, אבי אביו, יכול לברך "ברוך שפטרני"? המהרש"ם (בהקדמתו לס' עיר מצבה) נסתפק בזה, וכתב דכיון שאבי אביו חייב ללמד תורה לבן בן ע"י יו"ד סי' רמה ש"ך סק"א יכול לברך ברכה זו בלי שם ומלכות (ע"י שו"ת סי' רמב סק"א שמתפקט אי חייב ללמוד לבן בתו תורה). ע"י במשנה הלכות הנ"ל דס"ל דאינו מברך.

יין שנקא לגבי מגע נכרי / ברכותו

שאלה: אם היה לו נכמפיא בקבוק יין שאינו מבושל שנקא, וכנרי משמש שם, האם נאסר היין משום מגע נכרי.

תשובה: הנה, הרמ"א כתב (יו"ד סי' קכ"ה) ש"יין שנקרש, אין בו משום מגע נכרי, וכתב הלבוש הטעם משום שאין זה נקרא יין, ע"י. אבל אחר שנפטר היו יין ואז נאסר במגע נכרי (ע"י שו"ת סי' יב), וכן אם נגע נכרי ביין ואח"כ נקשר, לא פסק אסורו (ע"י במנחת פנים, מובא בדרכי ס"ק כה. ע"י ש"י בפ"י סק"ד). עוד איראנו במג"א (סי' קנ"ה סק"ד) שדבר שנקרש אינו משקה לגבי דבר שטיבול במשקה, בין שנקרש ע"י בישול, ובין שנקרש ע"י קור, וע"י בשם הר"ש שרק אם נקשר כשארין בו יין טופח על מנת להטפיה, אבל אם יש שם משקה טופח על מנת להטפיה דנו במשקה. ובדעת תורה שם הביא שרק אם היין שהתלד נשאר שלם אין בו יין נסך, משא"כ אם נשבר, ע"י. ובדרכי ששה שם הביא שאם חשב עליו למשקה יש בו משום מגע נכרי אפילו קודם שנמוח (ע"י שו"ת בדע"ת בשם תשו' שואל ומשיב ח"י סי' כח - שהמה עליו ההלכה הוא לגבי טומאה דבעדו קרוט לא מקרי לא אוכל ולא משקה, ובטל דעתו אף שחשב עליו, ומכל שכן למגע נכרי, שאין מוטיל על זה משתב, ע"כ). ובפרט שיש גורסין באו"י "יין שנקרש", היינו שהחמיק (ע"י שו"ת ע"ז דף ל' ע"א) ואז שייך שאם חשב למשקה - דינו כיון. ועכ"פ בשאלתנו, אם לא היה ביין הקרוש טופח על מנת להטפיה אין הנכרי אסור במגע, דאין לו דין יין.

ולגבי הברכה שמברך מי שרוצה לאכול יין קרוש - "בורא פרי הגפן" או ברכת "שהכל"? האחרונים נסתפקו בזה (ע"י בפמ"ג בפתיחה לח"ל ברכות שנסתפק אי ברכות "בורא פרי הגפן" או "בורא פרי העץ"). ע"י בשו"ת הרב ח'ל ברכת התנין פ"ח ח"ח דמשקה שנקרש - עד שראוי לאכילה יצא מתורת משקה, אפילו יש בו טופח על מנת להטפיה, ע"י בהערות, דבתלכות נטילת ידים לאכילה חלכה כי סתם על דבר שטיבול במשקה צריך שיהא נקשר עד שאין בו טופח על מנת להטפיה) (ע"י בב"ב תה"ח סי' יב סק"ד) יין המבושל שנתגבה ונעשה אוכל, מברכין עליו בורא פרי הגפן, ע"י. ע"י בשו"ת שבת הלוי (ח"ס סי' טז) שדן בענין שמצוי בשוק מין ארטיק מ"יין שמקפאים אותו וכו' איזו ברכה מברכין על זה, בפ"ה או שהכל, ע"י מה שחארק ומסיק דהדבר נוטה דאין לברך בורא פרי הגפן (ע"י שו"ת ע"י ח"ד סי' יד). ומסתבר דמכח כל הספקות מברך שהכל.

עלי ספר

עזר השואה על מסכת אבות - אוצר בלום של פירושם נפלאים ומאמרים מאלפים וגם לרבות לקט סיפורים מגדולי הדורות, ובהם סיפורי צדיקים רבים ממקורות נאמנים המתפרסמים לראשונה. מסודר על כל משנה ומשנה בלשון קלה חשוי לכל נפש. יצא לאור ברב פאר והדר על ידי הרה"ר ר' שמאל אלעזר הערשקאוויטש שליט"א, מג"י"ש בישיבת אור ישראל. ברוקלין תשפ"ה (תשל"ע).

מוצל מאש על התורה ומועדים - ביאורים יקרים ועיונים קצרים בהלכה, חערות מחכימות והארות במקרא; פנינים יקרים ודברים מעוררים לדבקות בתורת ה' ובמדת החסד ולאמונה ובטחון בחי העולמים; מסודרים על סדר פרשיות התורה ומועדים, אגרות הש"ס וליקוטים, שמאמר שהלכתא אש עזרה לחברת חברים מקשיבים על ידי קורא וצדיק מופלא בכל דרכיו, אוד מוצל מאש שעבר את הרה"ק ועמד בגבורה באמונתו האיתנה, רבי **שמואל אברהם צבי גרינפעלד** זצ"ל, ר"מ בישיבת בית יוסף נבנהרדוק צרפת ואח"כ שימש כמרבץ תורה כיוכל שנים ביהמ"ד דחסידים בעלזא אנטווערפן. נרשם ועודר עם מראי מקומות ותוכן מפורט, בתוספת נופך הערות וציורים סביב - ובסופו קונטרס דברי חיזוק ונטיף אמונה בשם 'רחמי אהרן' - ויצא לאור לשם ולתפארת ע"י בנו הג"ר **שלום משה חיים גרינפעלד** שליט"א, רב ביהמ"ד ישמח ישראל דחסידים אלכסנדר אנטווערפן. אנטווערפן תשפ"ה (תקכ"ע).

תודותינו וברכותינו נתונות לאלו שנדבו הוצאות הגליון לזיכוי רבבות מאחב"י

לעילוי נשמת	לעילוי נשמת	לעילוי נשמת
הרה"צ ק"ר רבי נחום הסופר בן רבי יוסף מטאכוב (טשעבי) צצוק"ל נסתלק לגנז"מ ביום ל' ניסן תקע"ה וצותו יגן עלינו ועל כל ישראל, אמן זכרו קדוש הנוצח על ידי ידידנו הנגיד הנדיב הנכבד הרה"ח ר' יעקב יצחק בן רייזל קאניג שליט"א	הרה"ח ר' יששכר דוב ב"ר מאיר ע"ה נלב"ע ביום כ"ח ניסן תשע"ח תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי בנו הרה"ח ר' מאיר דאוויד שליט"א	לעילוי נשמת הרה"ח ר' שלום ב"ר שלמה ע"ה נלב"ע ביום כ"ט ניסן תשס"ז תהא נשמתו צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי בנו הרה"ח ר' מאיר קליין שליט"א
לעילוי נשמת האשה החשובה מרת מלכה ב"ר יצחק ע"ה נלב"ע ביום ב' דר"ח אייר תשע"ה תהא נשמתה צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי בנה הרה"ח ר' יצחק וויבסקי שליט"א	הרה"ח ר' יחזקאל בהגה"צ רבי ישראל זצ"ל טויסיג בעמח"ס 'תפארת יחזקאל' נלב"ע ביום ז' ניסן תשל"ב תנצב"ה הנוצח על ידי בני המשפחה הע"י	לעילוי נשמת מרת חיה דבורה ב"ר מנחם מניס ע"ה נלב"ע ביום ד' אייר תשע"ז תנצב"ה נצחה ע"י חתנה דודי בעלזא אנטווערפן הג"ר זלמן וועבער שליט"א
לעילוי נשמת הרה"ח ר' ברוך ב"ר חיים צבי ע"ה נלב"ע ביום ב' אייר תשמ"ז תהא נשמתה צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי חתנו הרה"ח ר' אברהם הכהן אולמאן שליט"א	לעילוי נשמת האשה החשובה מרת חיה רחל ב"ר דוד יעקב ע"ה הערשטיק נלב"ע ביום כ"ב ניסן תשפ"ד תהא נשמתה צרורה בצרור החיים הנוצח על ידי בני המשפחה הע"י	לעילוי נשמת הרה"ח ר' אשר אנשיל ב"ר מנחם מענדל ע"ה וויינגארטן נלב"ע ביום א' אייר תשע"ט תנצב"ה הנוצח על ידי בני המשפחה הע"י